

SZERKESZTŐI ELŐSZÓ

Mire inspirál minket dr. Csányi Yvonne szakmai öröksége?

2022. augusztus 19-én, 85 éves korában elhunyt dr. Csányi Yvonne, az ELTE Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Kar professor emeritusa, a hallássérült gyermekek és felnőttek gyógypedagógiájának meghatározó személyisége, aki a Magyar Gyógypedagógusok Egyesülete alapító elnökségének és a Gyógypedagógiai Szemle szerkesztőségi bizottságának is tagja volt.

Hatalmas úrt hagyott maga után kollegáiban, tanítványaiban mind szakmailag, mind emberileg. A mögöttünk lévő hónapokban már számos méltatás jelent meg róla, leírva, hogy milyen jelentős hatása volt az elmúlt évtizedekben a gyógypedagógiai szakma egészére, és azon belül különösen a hallássérült személyek pedagógiája és rehabilitációja területére. A tematikus szám előszavának szűk terjedelmi korlátai között még a szakmai örökség legfontosabb elemeinek pusztá felsorolása sem lenne lehetséges, ezért úgy döntöttem, hogy az életmű előtt tisztelgő írások sorát én inkább egy gyerekkori személyes történettel nyitom meg. Már első találkozásom professzor asszonnyal családi legendává vált, amiről Szüleim azóta is sokszor megemlékeztek...

Édesanyám háromhónapos koromban vette észre, hogy nem hallok jól, végül – hosszú procedúra után – egyévesen kaptam súlyos hallássérülesemről (siketség) diagnózist, illetve hallókészüléket. Háromévesen már túl voltam rengeteg hallás- és beszédfejlesztő foglalkozáson, több gyógypedagógusnál. Mégis elmaradt a várva várt siker, nem kezdtem el beszélni, és a környezetemet sem értettem jól. Ekkortájt az egyik szakember azt javasolta Szüleimnek, hogy el kellene még jutniuk velem dr. Csányi Yvonne-hoz, hátha ő tud tanácsot adni, hogy hogyan lépjenek tovább, hiszen ezen a területen ő az egyik legnagyobb szaktekintély Magyarországon. Szüleim néhány nap alatt kiderítették a hivatalos telefonszámát, felhívták, és kaptak is tőle időpontot. Több hét volt hátra a személyes konzultációig, amire édesanyám izgulva, de lelkesen és optimistán készült. Én akkor még nem tudhattam, hogy olyan elismert szakemberhez megyünk, akinek a szigorú, ugyanakkor őszinte és következetes véleményétől, maximalizmusától sokan tartanak. Így a kisujjamat se mozdítottam azért, hogy jó benyomást keltsék. Vagány kisgyermek voltam, de aznap önmagam is meghaladtam. Belépve Csányi Yvonne tanszéki szobájába, kitéptem magam édesanyám kezéből, odarohantam a könyvespolcához és lesöpörtem, amit csak elértem – állítólag kitüntetések is voltak köztük. A találkozó hátralévő részében édesanyám és Csányi Yvonne felváltva próbált engem „megfékezni”. Professzor Asszony egyszer csak így szólt kifulladásra:

- *Anyuka! Mit csinált ebből a gyerekből?! Mi lesz így belőle?*

- *Tanárnő, pont azért vagyunk itt, hogy legyen belőle „valaki”* – válaszolta édesanyám egy könnyecseptet eltörölve. Egy kis csend következett.

- *Értem. Kezdjük előlről!* - mondta Professzor Asszony.

Innentől kezdve – kisebb-nagyobb megszakításokkal – dr. Csányi Yvonne életem szinte minden szakaszában jelen volt. Többször meglátogattam abban az integrált-inkluzív nevelésen-oktatáson alapuló iskolában, ahova jártam. Nem csak a Szüleimnek, hanem a pedagógusaimnak is adott tanácsot, sőt néhány alkalommal velem külön foglalkozott. Oktatott főiskolai hallgatóként is, ugyanis – talán nem véletlenül – a gyógypedagógiai pályát választottam. Nem szakadtunk el egymástól akkor sem, amikor másik egyetemre mentem szociológia mesterképzésre: ő lett az ottani szakdolgozati

konzulensem. Amikor, egy kis kitérő után, az ELTE Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Karra jöttem dolgozni, örömmel üdvözölt. A doktori védésemre – a járványügyi óvintézkedések miatt – sajnos már nem jöhetett el. Sose felejttem el, mennyire boldog volt, amikor a védelem után segítséggel „felhívtam” telefonon, és elújságotam a „hírt”. Személyesen sohasem tudtam Professzor Asszonynak eléggé megköszönni mindazt, amit értem (és sok sorstársamért) tett egész életében.

E tematikus szám célja, a megemlékezésen túl, hogy elismeréssel adózzon azért a fáradhatatlan, kitartó és iskolateremtő tevékenységért, amit dr. Csányi Yvonne a hallássérült gyermekek és felnőttek gyógypedagógiájáért végzett.

A kiadvány felépítése jól tükrözi, hogy szakmája minden területén mennyire alapvető szerepet játszott, gyógypedagógus-generációk tanultak tőle. A *Tudományos közlemények* rovatban eltérő témájú publikációkat találhatunk Csányi Yvonne volt tanítványaitól és munkatársaitól, ami azt mutatja, hogy magasszínvonalú, korát megelőző munkássága mennyire szerteágazó volt. A rovatban olvashatunk írásokat a korai fejlesztéstől kezdve (*Lukács Szandra, Détár Andrea*), a hallássérült tanulók írásbeli szövegalkotásának vizsgálatán keresztül (*Bodorné dr. Németh Tünde*) a hangos zenehallgatás okozta zajártalomig (*Sós Ilka*) és a társadalmi szemléletformálás jelentőségéig (*Dukic Monika, dr. habil. Perlusz Andrea*). Nem maradhatott ki az integrált-inkluzív nevelés-oktatás témája sem, amely szintén Csányi Yvonne szívügye volt: egy publikáció a hallássérült személyek pragmatikai képességfejlesztésének lehetőségeiről szól az együttnevelés során (*Báder Melinda, Sós Ilka*). Professzor Asszony nagyban hozzájárult a pedoaudiológia hazai megalapozásához, majd a továbblépéshez másoknak is minden szakmai támogatást megadott. A *Gyakorlat műhelyéből* rovatot a hallássérülés időben és megfelelő módon történő diagnosztikáját, illetve a hallókészülékes ellátás fontosságát hangsúlyozó, esetleírásokat bemutató tanulmány reprezentálja (*Keresztesy Éva*). A következő, *In Memoriam* című részben szereplő szakmai, ugyanakkor személyesebb hangvételű visszaemlékezésekből (*Vértesyné Agárdi Anikó, Gyurina Éva, Kókayné Lányi Marietta*) hamar kiderül, hogy Csányi Yvonne nem csak (gyógy)pedagógusok pályájára, hanem vidéki és budapesti intézmények életére is hatott. A rovat utolsó cikkében olyan szerző (*Mikesy György*) emlékszik vissza, aki Professzor Asszony legelső osztályába járt a nagyothalló gyermekek iskolájában, közel 60 éve. Dr. Csányi Yvonne az „utolsó pillanatig” a szakmájának élt, az ő fordításában jelent meg 2021-ben Magyarországon Gisela Batliner Hallássérült gyermekek játékos fejlesztése című kötete. A *Könyvismertetések, újdonságok* rovatban egy recenzióan (*Détár Andrea*) köszönhetően ebbe a kiadványba nyerhetnek betekintést az érdeklődők. Professzor Asszony mindig törekedett tudásának megosztására, a látókörében lévő hallgatók tanítására, a már végzett gyógypedagógusok továbbképzésére. Neves külföldi szakemberekkel kiépített partneri kapcsolatát is felhasználta erre. A *Figyelő* rovatban szereplő beszámolóból (*dr. habil. Perlusz Andrea*) egy kenyai projektet ismerhetünk meg, amely során egy magyar munkacsoport az inkluzív iskolafejlesztés, módszertani támogatás céljából utazott oda – az együttműködés első lépéseként.

E megemlékező számot szerkesztve tapasztaltuk, hogy az elmúlt hat évtizedben, tehát dr. Csányi Yvonne munkássága alatt, még a gyógypedagógiai terminológia is jócskán átalakult. Szerkesztés közben próbáltuk ezt szem előtt tartani, ugyanakkor az utólagos korrekció nem mindig volt lehetséges. Például napjaink emberjogi mozgalmi szellemiségének megfelelően a fogyatékossgal kapcsolatos kifejezéseknél ma már javasolt jelölni a személyi státuszt (pl. „hallássérültek” szófordulat helyett: „hallássérült emberek/gyermekek/felnőttek”), ugyanakkor a régebben megalakult szervezetek, intézmények nevében gyakran olvashatjuk még a „hallássérültek/siketek/nagyothallók” kifejezéseket. Dilemmát okozott a „szurdopedagógus”, illetve a „szurdopedagógia” elnevezés is. De Professzor Asszony általában így használta és tanította, régi

kollégái, tanítványai is ezt szokták meg. Az elmúlt években azonban megfigyelhető, hogy a gyógypedagógus-képzésben inkább már a „hallássérült személyekkel foglalkozó gyógypedagógus”, illetve a „hallássérült személyeket érintő pedagógiai tevékenységek” forma kezd elfogadottá válni. Maximálisan tiszteletben tartva, hogy dr. Csányi Yvonne és egyes szerzők még ezeket a megfogalmazásokat (pl. „szurdopedagógus”, „szurdopedagógia”) használták pályafutásuk alatt, a cikkeket kiegészítő lábjegyzetekbe tettünk egy-egy „szómagyarázatot” a jelenlegi gyógypedagógus hallgatók, vagy az újonnan végzett szakemberek számára.

Azoknak az olvasóknak, akiknek nem volt lehetőségük személyesen megismerni Professzor Asszony karizmatikus személyiségét, szívből ajánlom a 2017. november 24-én készült videófelvételen látható interjúbeszélgetést, melyben az életútjáról számol be.¹ Ugyancsak nagyon érdekes és tanulságos a Gyógypedagógiai Szemlében 2018-ban megjelent írás, amelyben ő maga emlékszik vissza szakmai pályájára.² Dr. Csányi Yvonne szakmai útmutatása, dinamikus, energikus egyénisége hiányozni fog az utána következő gyógypedagógus nemzedékeknek. A tudományos pálya iránt érdeklődő tanítványait és kollégáit mindig új kutatásokra, a gyakorlati szakembereket pedig a tanultak mindennapi munkájukban történő alkalmazására buzdította. Tudományszervező és ismeretterjesztő tevékenységével vitára és együttműködésre serkentette a különböző érdekelteket, érintett feleket. Az általa lefektetett alapokon való továbbépítés az utókor kötelessége. A tematikus különszám ezen új kutatási-oktatási-alkalmazási törekvésekből kíván néhány hazai példát felvillantani – a teljesség igénye nélkül.

Ezúton köszönöm mindenki közreműködését, aki szerepet vállalt a szám létrejöttében.

Yvonne, köszönünk mindent, emlékedet megőrizzük!

Budapest, 2023. február 15.

dr. Loványi Eszter

ELTE Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Kar

Gyógypedagógiai Módszertani és Rehabilitációs Intézet

Hallássérült Személyek Pedagógiája és Rehabilitációja Szakcsoport

HIVATKOZOTT FORRÁSOK

¹Beszélgetés dr. Csányi Yvonne-nal egy szakmai életút hat évtizedes emlékeiről (ELTE BGGYK, 2017.11.24.).

Letöltés ideje: 2023.01.21. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=R33hRryhhQQ>

²Csányi Y. (2018). Egy szakmai életút hat évtizedes emlékei. *Gyógypedagógiai Szemle*, 46(1), 33–54.